Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
2024-2029

Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων

2025/2216(INI)

05.02.2026

ΣΧΕΔΙΟ ΕΚΘΕΣΗΣ

σχετικά με σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προς το Συμβούλιο, την Επιτροπή και την Αντιπρόεδρο της Επιτροπής / Ύπατη Εκπρόσωπο της Ένωσης για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας σχετικά με την προώθηση της διακρατικής διακυβέρνησης των υδάτων προς όφελος της πρόληψης των συγκρούσεων και της ειρήνης
(2025/2216(INI))

Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων

Εισηγητής: Leoluca Orlando

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

ΣΧΕΔΙΟ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ 3

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ.....7

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΔΗΛΩΣΗ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ 9

ΣΧΕΔΙΟ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ

προς το Συμβούλιο, την Επιτροπή και την Αντιπρόεδρο της Επιτροπής / Ύπατη Εκπρόσωπο της Ένωσης για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας σχετικά με την προώθηση της διακρατικής διακυβέρνησης των υδάτων προς όφελος της πρόληψης των συγκρούσεων και της ειρήνης
(2025/2216(INI))

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,

– έχοντας υπόψη τη σύμβαση των ΗΕ για την προστασία και χρήση των διαμεθοριακών υδατορευμάτων και των διεθνών λιμνών του 1992 (σύμβαση για τα ύδατα),

– έχοντας υπόψη το ψήφισμά του, της 7ης Μαΐου 2025, σχετικά με την ευρωπαϊκή στρατηγική για την ανθεκτικότητα των υδάτων[1],

– έχοντας υπόψη το ενημερωτικό δελτίο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα με τίτλο «The Right to Water» (Το δικαίωμα στο νερό), που δημοσιεύτηκε τον Αύγουστο του 2010,

– έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2018, σχετικά με τη διπλωματία στον τομέα των υδάτων,

– έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2021, όσον αφορά το νερό στην εξωτερική δράση της ΕΕ,

– έχοντας υπόψη το άρθρο 121 του Κανονισμού του,

– έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 2ας Απριλίου 2025 σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία στον κόσμο και την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα αυτό —ετήσια έκθεση για το 2024[2],

– έχοντας υπόψη την έκθεση της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων (A10-0000/2025),

Α. λαμβάνοντας υπόψη ότι το νερό είναι απαραίτητο για την επιβίωση της ανθρωπότητας και όλης της ζωής στη γη και, ως εκ τούτου, η διαχείρισή του πρέπει να είναι βιώσιμη και δίκαιη·

Β. λαμβάνοντας υπόψη ότι η πρόσβαση στο νερό αποτελεί ανθρώπινο δικαίωμα και προϋπόθεση για τη σταθερότητα και την ειρήνη·

Γ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η κλιματική αλλαγή αποτελεί μείζονα απειλή για τους υδάτινους πόρους και τα υδάτινα οικοσυστήματα και επιδεινώνει την καταπόνηση των υδάτινων πόρων·

Δ. λαμβάνοντας υπόψη ότι οι υδρολογικοί κύκλοι γίνονται όλο και πιο ασταθείς και

[1] Κείμενα που εγκρίθηκαν, P10_TA(2025)0091.
[2] ΕΕ C, C/2025/4390, 9.9.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/4390/oj.

χαρακτηρίζονται από ακραίες διακυμάνσεις μεταξύ σοβαρής ξηρασίας και καταστροφικών πλημμυρών που προκαλούνται από την κλιματική αλλαγή· λαμβάνοντας υπόψη ότι όλες οι καλυμμένες από παγετώνες περιοχές στον κόσμο έχουν αναφέρει απώλεια πάγου τα τελευταία χρόνια· λαμβάνοντας υπόψη ότι οι ανθρώπινες δραστηριότητες ευθύνονται για σημαντικό μέρος της ρύπανσης των πόρων γλυκών υδάτων παγκοσμίως·

Ε. λαμβάνοντας υπόψη ότι οι διασυνοριακοί υδροφόροι ορίζοντες, οι λίμνες και οι λεκάνες απορροής ποταμών ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες χώρες αποτελούν το 60 % των παγκόσμιων ροών γλυκών υδάτων·

ΣΤ. λαμβάνοντας υπόψη ότι οι περισσότερες χώρες δεν έχουν διασυνοριακές ρυθμίσεις για κοινά υδατικά συστήματα·

Ζ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η καταπόνηση των υδάτινων πόρων και οι μονομερείς ενέργειες χωρών σε διασυνοριακά ύδατα, όπως η ρύπανση ή η υπερεκμετάλλευση, ή η κατασκευή υποδομών έχουν επιπτώσεις σε όλα τα κράτη που συνορεύουν με τα εν λόγω ύδατα· λαμβάνοντας υπόψη ότι οι διαφορές σχετικά με την πρόσβαση στο νερό τροφοδοτούν και ενδέχεται να πυροδοτήσουν ευρύτερες συγκρούσεις, με σοβαρές συνέπειες για την περιφερειακή σταθερότητα και την ανθρώπινη ασφάλεια·

Η. λαμβάνοντας υπόψη ότι, παρόλο που ιστορικά το νερό λειτουργεί ως καταλύτης για τη συνεργασία, τα τελευταία 10 χρόνια οι συγκρούσεις για το νερό έχουν επισκιάσει τη συνεργασία·

Θ. λαμβάνοντας υπόψη ότι οι ανάντη χρήστες των συστημάτων ύδρευσης έχουν ορισμένα σχετικά πλεονεκτήματα έναντι των κατάντη χρηστών·

Ι. λαμβάνοντας υπόψη ότι οι ένοπλες συγκρούσεις και η κατοχή διαταράσσουν σημαντικά την προσβασιμότητα στα ύδατα και τη διακρατική συνεργασία στον τομέα των υδάτων·

1. συνιστά στο Συμβούλιο, στην Επιτροπή και στην Αντιπρόεδρο της Επιτροπής/Υπατη Εκπρόσωπο της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας:

α) να ενισχύσουν τον ρόλο που διαδραματίζει η διασυνοριακή διακυβέρνηση των υδάτων στην εξωτερική δράση της ΕΕ, ώστε να λειτουργεί ως ουσιαστικό εργαλείο για την πρόληψη και την επίλυση συγκρούσεων καθώς και για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης σε περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο, ιδίως σε περιοχές που είναι ευπαθείς στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και το νερό είναι ήδη σπάνιο·

β) να αντιμετωπίσουν την έλλειψη επιχειρησιακών συμφωνιών μεταξύ των κυβερνήσεων που έχουν κοινές διασυνοριακές λεκάνες απορροής και να διαθέσουν όλη την αναγκαία εμπειρογνωμοσύνη και τεχνική και χρηματοδοτική βοήθεια της ΕΕ για τη στήριξη των κυβερνήσεων στη θέσπιση και την εφαρμογή τέτοιων ρυθμίσεων καθώς και για τη στήριξη της οργάνωσης λεκανών απορροής ποταμών·

γ) να ενισχύσουν τον ρόλο που διαδραματίζει η διακρατική διακυβέρνηση των υδάτων στην εξωτερική δράση και τη διπλωματία της ΕΕ και, για τον σκοπό

αυτό, να παράσχουν στην Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ) και στις αντιπροσωπείες της ΕΕ σε ολόκληρο τον κόσμο τους κατάλληλους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους για τη δρομολόγηση και την πλαισίωση διασυνοριακών δραστηριοτήτων διαχείρισης των υδάτων και διπλωματίας επιτόπου εντός και μεταξύ των χωρών εταίρων·

δ) να εξασφαλίσουν αυξημένη και σταθερή χρηματοδότηση για τη διασυνοριακή διαχείριση των υδάτων της ΕΕ στην εξωτερική δράση της ΕΕ στο πλαίσιο του επόμενου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου·

ε) να επεκτείνουν το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής των διασυνοριακών έργων διακυβέρνησης των υδάτων της ΕΕ πέραν της Αφρικής και της Κεντρικής Ασίας στην Αμερική, τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, καθώς και την Ανατολική και Νότια Ασία μέσω της προσέγγισης «Ομάδα Ευρώπη»·

στ) να ενισχύσουν την πολυμερή συνεργασία στον τομέα των υδάτων, ιδίως στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών, συνεχίζοντας και εντείνοντας την παγκοσμιοποίηση της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα ύδατα και στηρίζοντας την υλοποίηση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ), ιδίως του ΣΒΑ 6 για το καθαρό νερό και την αποχέτευση·

ζ) να επενδύσουν σε μια πιο διαφανή επισκόπηση όλης της εν εξελίξει στήριξης της ΕΕ που προορίζεται για την προώθηση της διασυνοριακής διαχείρισης των υδάτων διεθνώς και να διασφαλίσουν τη συνοχή και τον εξορθολογισμό όλων των εργασιών και της χρηματοδότησης σε όλες τις σχετικές Γενικές Διευθύνσεις και μεταξύ της ΕΥΕΔ και της Επιτροπής·

η) να εργαστούν, όπου είναι δυνατόν, για τη διασφάλιση καθαρού και υψηλής ποιότητας νερού, την προώθηση της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων και την εφαρμογή διαφόρων καινοτόμων τεχνολογιών για τα ύδατα, συμπεριλαμβανομένων λύσεων που βασίζονται στη φύση·

θ) να διασφαλίσουν ότι οι πρωτοβουλίες της ΕΕ για τα ύδατα σε παγκόσμιο επίπεδο αντιμετωπίζουν τα συνεχιζόμενα κενά δεδομένων και την έλλειψη κοινοχρησίας δεδομένων μεταξύ κυβερνήσεων, μέσω του εφοδιασμού των χωρών-εταίρων με τεχνικούς και φυσικούς πόρους για την αποτελεσματική παρακολούθηση της στάθμης των υδάτων και της ποιότητας των διασυνοριακών λεκανών, καθώς και μέσω της ανταλλαγής δεδομένων και της προώθησης κοινών προτύπων για τη συλλογή δεδομένων μεταξύ των χωρών-εταίρων, προκειμένου να αυξηθεί η συμβατότητα·

ι) να προωθήσουν τα μέσα διακυβερνητικής και περιφερειακής συνεργασίας για τη διαχείριση των υδάτινων πόρων, με ιδιαίτερη έμφαση στη διασφάλιση της δίκαιης κατανομής των υδάτων μεταξύ χωρών και επιχειρηματικών τομέων, και να στηρίξουν τις δομές διακυβέρνησης σε τοπικό και κοινοτικό επίπεδο, ώστε να προωθηθεί η λήψη αποφάσεων χωρίς αποκλεισμούς και η διαχείριση των υδάτων·

ια) να ενισχύσουν τις ικανότητες παρακολούθησης και έγκαιρης προειδοποίησης της ΕΕ μέσω της ψηφιοποίησης και των σύγχρονων τεχνολογιών· να ενισχύσουν την παρακολούθηση της λειψυδρίας και των κινδύνων συγκρούσεων που σχετίζονται

με το νερό παγκοσμίως, όπως η οπλοποίηση του νερού και των υποδομών ύδρευσης και η σκόπιμη στέρηση της πρόσβασης σε νερό, εντάσσοντάς την στα συστήματα πρόληψης συγκρούσεων του Κέντρου Αντιμετώπισης Κρίσεων της ΕΥΕΔ·

ιβ) να παρέχουν κίνητρα και να χρηματοδοτούν την έρευνα για τη βιώσιμη διασυνοριακή διαχείριση των υδάτων, την κοινή χρήση των υδάτων, τη συνεργασία και την καινοτομία, μεταξύ άλλων μέσω του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη»·

ιγ) να διορίσουν υψηλόβαθμο υπάλληλο της ΕΕ ως ειδικό εντεταλμένο της ΕΕ επιφορτισμένο με την πρόληψη και την επίλυση συγκρούσεων που σχετίζονται με τα ύδατα, την προώθηση της συνεργασίας στον τομέα των υδάτων και την προστασία των υδάτινων πηγών και συστημάτων, μεταξύ άλλων κατά τη διάρκεια ένοπλων συγκρούσεων και σε διασυνοριακά περιβάλλοντα·

ιδ) να ενισχύσουν τον ρόλο του διεθνούς δικαίου και των διεθνών δικαστηρίων στην επίλυση διαφορών γύρω από διακρατικά υδατικά συστήματα, ώστε να διασφαλιστεί η σαφήνεια και η λογοδοσία για τις νομικές υποχρεώσεις όλων των κρατών που συνορεύουν με τα εν λόγω διακρατικά ύδατα·

2. αναθέτει στην Πρόεδρό του να διαβιβάσει την παρούσα σύσταση στο Συμβούλιο, στην Επιτροπή και στην Αντιπρόεδρο της Επιτροπής / Ύπατη Εκπρόσωπο της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας.

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Το νερό είναι στοιχειώδες για τη ζωή. Η πρόσβαση σε ασφαλές νερό αποτελεί ανθρώπινο δικαίωμα και προϋπόθεση για τη σταθερότητα και την ειρήνη.

Ωστόσο, η λειψυδρία αυξάνεται. Η υπερβολική χρήση από τη βιομηχανία, ο υπερπληθυσμός και η ρύπανση προκαλούν καταπόνηση των υδάτινων πόρων παγκοσμίως, ενώ οι επιπτώσεις της ανθρωπογενούς κλιματικής αλλαγής επιδεινώνουν περαιτέρω το φαινόμενο. Πάνω από το ήμισυ των παγκόσμιων ροών γλυκών υδάτων διασχίζουν σύνορα και περισσότερες από 150 χώρες έχουν κοινές διασυνοριακές λεκάνες απορροής ποταμών. Πολλές από αυτές τις λεκάνες βρίσκονται σε περιοχές που χαρακτηρίζονται από αστάθεια, κλιματική πίεση και αδύναμους θεσμούς. Συχνά υπάρχει άνιση πρόσβαση σε υδάτινους πόρους, οι οποίοι είναι κοινοί μεταξύ των χωρών ή στο εσωτερικό της ίδιας χώρας, λόγω κακής διαχείρισης και ανεπαρκών πολιτικών. Αυτό αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ως κινητήρια δύναμη της αστάθειας, της μετανάστευσης, του εκτοπισμού και ως αυξανόμενη πηγή έντασης, αστάθειας και συγκρούσεων, εντός τους κράτους και μεταξύ των κρατών. Μολονότι η παρούσα έκθεση επιδιώκει να αναδείξει εποικοδομητικούς τρόπους με τους οποίους η ΕΕ μπορεί να αποτρέψει συγκρούσεις μέσω της διακρατικής διακυβέρνησης των υδάτων, πρέπει να σημειωθεί ότι σε διάφορες ένοπλες συγκρούσεις σε παγκόσμιο επίπεδο παράγοντες περιορίζουν την πρόσβαση στο νερό για να προκαλέσουν ανθρωπιστικές κρίσεις και να καταστρέψουν υποδομές ύδρευσης για στρατιωτικούς λόγους τακτικής.

Τα υφιστάμενα εξωτερικά μέσα της ΕΕ δραστηριοποιούνται ήδη επί του θέματος, συμπεριλαμβανομένων του Μηχανισμού Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας – Παγκόσμια Ευρώπη, της Global Gateway και των πρωτοβουλιών της ΕΕ για τη διπλωματία στον τομέα των υδάτων. Είναι ευπρόσδεκτα και χρήσιμα, αλλά από μόνα τους δεν αρκούν: πρέπει να επικαιροποιηθούν, να χρηματοδοτηθούν καλύτερα και να συντονιστούν καλύτερα ώστε να διευκολυνθεί η αποτελεσματική περιφερειακή συνεργασία, να ενισχυθούν τα ιδρύματα διαχείρισης των υδάτων και να κινητοποιηθούν βιώσιμες επενδύσεις· τα εξωτερικά μέσα της Ένωσης θα πρέπει επίσης να χρησιμοποιούνται πιο ενεργά σε συνεργασία με τα κράτη μέλη της ΕΕ σε συνδυασμό με τα χρηματοδοτικά και διοικητικά εργαλεία και τις ικανότητές τους.

Επιπλέον, υπάρχει επείγουσα ανάγκη να ενισχυθεί η εξωτερική δέσμευση της ΕΕ και της ΕΥΕΔ στον τομέα της διασυνοριακής συνεργασίας για τα ύδατα μέσω του πολιτικού διαλόγου, της διαμεσολάβησης, των διπλωματικών επαφών, της τεχνικής βοήθειας και της ανάπτυξης ικανοτήτων, της ανταλλαγής δεδομένων, της διαχείρισης λεκανών απορροής, της προώθησης της διαφανούς λήψης αποφάσεων και της διακυβέρνησης που υποστηρίζεται από αξιόπιστους θεσμούς και νομικά πλαίσια, με ιδιαίτερη προσοχή στους τοπικούς φορείς και της προώθησης της συμπεριληπτικής διακυβέρνησης που λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες των ευάλωτων κοινοτήτων και μειονοτήτων.

Η ενίσχυση της διακρατικής διακυβέρνησης των υδάτων αποτελεί μακροπρόθεσμη επένδυση στη σταθερότητα, την πρόληψη των συγκρούσεων και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Στο πλαίσιο αυτό, η εξωτερική δράση της Ένωσης θα πρέπει να αναγνωρίζει και να προωθεί όλο και περισσότερο τη στρατηγική σημασία της διακρατικής διακυβέρνησης των υδάτων ως βασικού μέσου για τη μακροπρόθεσμη πρόληψη των συγκρούσεων, την περιφερειακή σταθερότητα, την κοινωνική ισότητα και την ανθρώπινη ασφάλεια, καθώς και για τη βιώσιμη

ανάπτυξη. Η Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων (AFET) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου θα πρέπει να διασφαλίσει ότι η διακρατική διακυβέρνηση των υδάτων αναγνωρίζεται ως διπλωματική προτεραιότητα και προτεραιότητα ασφάλειας στο πλαίσιο της εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ —στις γειτονικές χώρες και τις περιοχές διεύρυνσης, όπως τα Βαλκάνια, η Μέση Ανατολή και η Βόρεια Αφρική και το Σαχέλ, καθώς και σε ολόκληρη την παγκόσμια δέσμευση της Ένωσης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΔΗΛΩΣΗ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

Σύμφωνα με το άρθρο 8 του παραρτήματος Ι του Κανονισμού, η εισηγήτρια δηλώνει ότι έχει συμπεριλάβει στην έκθεσή της εισηγήσεις για θέματα που αφορούν το αντικείμενο του φακέλου που έλαβε κατά την εκπόνηση του σχεδίου έκθεσης από τους ακόλουθους εκπροσώπους συμφερόντων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της διοργανικής συμφωνίας για ένα υποχρεωτικό μητρώο διαφάνειας[1] ή από τους ακόλουθους εκπροσώπους δημόσιων αρχών τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των διπλωματικών αποστολών και πρεσβειών τους:

1. Εκπρόσωποι συμφερόντων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της διοργανικής συμφωνίας για ένα υποχρεωτικό μητρώο διαφάνειας
2. Εκπρόσωποι δημόσιων αρχών τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των διπλωματικών αποστολών και πρεσβειών τους

Ο ανωτέρω κατάλογος συντάσσεται υπό την αποκλειστική ευθύνη του εισηγητή.

Όταν φυσικά πρόσωπα προσδιορίζονται στον κατάλογο με το όνομά τους, με τα καθήκοντά τους ή και με τα δύο, η εισηγήτρια δηλώνει ότι υπέβαλε στα ενδιαφερόμενα φυσικά πρόσωπα τη Δήλωση περί ιδιωτικότητας αριθ. 484 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), η οποία ρυθμίζει τους όρους που ισχύουν για την επεξεργασία των προσωπικών τους δεδομένων και τα δικαιώματα που συνδέονται με την εν λόγω επεξεργασία.

[1] Διοργανική συμφωνία, της 20ής Μαΐου 2021, μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για ένα υποχρεωτικό Μητρώο Διαφάνειας (ΕΕ L 207 της 11.6.2021, σ. 1, ELI: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:32021Q0611(01)).